

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/385/2015
Identifikačné číslo spisu:	8113205123
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:8113205123.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcu D. C., bývajúceho v D., N. XX, v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. Ladislavom Lukáčom, advokátom so sídlom v Prešove, Hlavná 19, proti žalovanému Mesto Prešov, so sídlom v Prešove, Hlavná 73, IČO: 00 327 646, v dovolacom konaní zastúpenému JUDr. Alojzom Naništom, advokátom so sídlom v Prešove, Sládkovičova 8, o určenie, že na nehnuteľnosti nevzniklo vecné bremeno, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 9C/48/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 11. februára 2015 sp. zn. 9Co/18/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobou z 21. februára 2013, ktorá bola Okresnému súdu Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) doručená 21. februára 2013, sa žalobca domáhal určenia, že na v žalobnom petite bližšie špecifikovanej nehnuteľnosti nevzniklo vecné bremeno v prospech žalovaného podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 28. novembra 2013 č. k. 9C/48/2013-68 žalobu žalobcu zamietol a rozhodol o trovách konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žaloba žalobcu je žalobou určovacou podľa § 80 písm. c/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „O. s. p.“), pri ktorej je nevyhnutné preukázať naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Žalobca sa svojou žalobou nepochybne domáhal určenia, že na ním špecifikovanej nehnuteľnosti nevzniklo vecné bremeno v prospech žalovaného, a teda sa domáhal určenia neexistencie právnej skutočnosti. Keďže žalobu o určenie neexistencie uvedenej právnej skutočnosti zákon nepredpokladá dospieť k záveru, že na takto požadovanom určení žalobca nemá naliehavý právny záujem. Žalobu preto zamietol bez meritórneho preskúmania jej opodstatnenosti.

3. O odvolaní žalobcu Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 11. februára 2015

sp. zn. 9Co/18/2014 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, zmenu žaloby nepripustil a rozhodol o trovách konania. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že žalobca sa ním podanou žalobou domáhal určenia neexistencie právnej skutočnosti, na ktorom určení nemal naliehavý právny záujem. Dôvodom pre zamietnutie žaloby tu nebola procesná vada odstrániteľná postupom podľa § 43 O. s. p. Nebol dôvod poučovať žalobcu v zmysle § 5 ods. 1 O. s. p., o to viac v prípade, keď žalobca bol v konaní zastúpený advokátom. Rozsudok súdu prvej inštancie preto potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O. s. p.). K nepripusteniu zmeny žaloby uviedol, že ak sa žalobca v odvolaní domáhal určenia, že žalovaný nemá právo užívať nehnuteľnosť vo vlastníctve žalobcu na základe vecného bremena, išlo v zmysle § 95 ods. 1 O. s. p. o zmenu žaloby, nie o jej spresnenie. K zmene návrhu na začatie konania došlo až v štádiu odvolacieho konania, keď výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. V súlade s ustanovením § 95 ods. 2 O. s. p. preto zmenu žaloby nepripustil.

4. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca 17. apríla 2015 dovolanie. Odôvodnil ho dovolacím dôvodom uvedeným v ustanovení § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p., konkretizovaný vadou konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.. Za odňatie možnosti pred súdom konať považoval pochybenie súdu prvej inštancie v tom, že aj napriek zjavnému logickému rozporu medzi petitom žaloby a obsahom žaloby nepostupoval v zmysle § 43 ods. 1 O. s. p. a nevyzval ho na odstránenie nezrozumiteľnosti žaloby, ale ju kvalifikoval ako takú, ktorú zákon nepredpokladá, čoho dôsledkom bolo jej zamietnutie. Podľa žalobcu rovnako formalisticky postupoval aj odvolací súd. Žiadal preto rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

5. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že dovolanie je podľa § 238 O. s. p. procesne neprípustné a namietanú vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. žalobca nepreukázal a nevyplýva ani zo spisu. Navrhol preto, aby dovolací súd jeho dovolanie zamietol.

6. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len C. s. p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže dovolanie v tejto veci bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho tu v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku rešpektujúc, že podľa § 470 ods. 2 C. s. p. procesné účinky dovolania podaného pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované aj po 30. júni 2016. Nevyhnutnosť takéhoto posudzovania vyplýva tiež zo základných princípov Civilného sporového poriadku, a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), a princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. C. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané k tomu oprávneným subjektom, zastúpeným advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, či dovolanie je procesne prípustné a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

8. Podľa právneho stavu účinného v čase podania dovolania bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

9. Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu boli upravené v ustanovení § 238 O. s. p. a § 237 O. s. p.

10. V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. platilo, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O. s. p. (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

11. V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 až ods. 3 O. s. p., pretože nejde o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok. Rozhodnutiu odvolacieho súdu nepredchádzalo rozhodnutie dovolacieho súdu obsahujúce právny názor v tejto veci. Nejde ani o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejedná sa ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Dovolanie preto podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je.

12. V súlade s ustanovením § 242 ods. 1 O. s. p. ukladajúcim dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p. (či už to účastník namietal alebo nie), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

13. Procesné vady konania podľa § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. žalobca nenamietal a ich existenciu nezistil ani najvyšší súd. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení vyvodiť nemožno.

14. Žalobca odôvodnil existenciu vady odňatia možnosti konať pred súdom tým, že súdy nižšej inštancie nezohľadnili logický rozpor medzi petitom žaloby a jej obsahom, nevyzvali ho postupom podľa § 43 ods. 1 O. s. p. na odstránenie jej nezrozumiteľnosti, ale nesprávne žalobu zamietli pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

15. Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa strane sporu znemožnila realizácia konkrétnych procesných práv, ktoré by inak mohla pred súdom uplatniť, a z ktorých bola v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčená. Vo všeobecnosti pôjde najmä o situácie, kedy súd v rozpore so zákonom neumožnil strane sporu niečo vykonať, keď nesprávne odmietol podanie strany sporu, hoci na to neboli splnené podmienky alebo konanie nesprávne zastavil.

16. Podľa Článku 47 ods. 2 ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom. Obsahom ústavného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi je aj poučovací povinnosť súdu v občianskom súdnom konaní upravená v § 5 ods. 1 O. s. p. Poučovací povinnosť súdu sa týka predovšetkým tých procesných práv a povinností, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizácie základného práva na súdnu ochranu.

17. Optimálne plnenie poučovacej povinnosti vyžaduje materiálne chápanie tejto povinnosti súdu a súčasne aj odmietnutie prílišného formalizmu pri plnení manudukčnej povinnosti súdu. Tieto dve základné pravidlá umožnia súdu vyhnúť sa všetkým extrémom pri plnení poučovacej povinnosti bez toho, aby sa chybným plnením tejto povinnosti narušili ústavné základy práva na súdnu ochranu. Tieto

pravidlá znamenajú, že rozsah a kvalitu plnenia poučovacej povinnosti vnímame vždy konkrétne a so zreteľom na prejednávajú a rozhodovanú vec, ktorá nemôže byť charakterizovaná hmotným právom, ale potrebou upozorniť stranu sporu na jej procesné práva a povinnosti bez ohľadu na to, podľa akého hmotného práva sa jej nárok posudzuje alebo môže posudzovať. Spôsob plnenia poučovacej povinnosti musí rešpektovať ústavný princíp rovnosti strán sporu, nestrannosť súdu a zákaz prejudikovania názoru súdu. Tieto tri požiadavky spolu súvisia a ich rešpektovanie je výsledkom náležitého zhodnotenia situácie súdom pred poskytnutím poučenia o procesných právach a povinnostiach strane sporu. Obsah týchto požiadaviek je jasný a definovaný nielen v zákonoch, ale aj v justičnej praxi, a preto bude len vecou konkrétnej situácie, ako sa súd vyrovná nielen s plnením poučovacej povinnosti, ale aj s nevyhnutnosťou postupovať nestranne a bez narušenia procesnej rovnováhy medzi stranami sporu, prípadne predčasného uvedenia jeho názoru na meritum prípadu.

18. Ustanovenie § 5 O. s. p. tak predstavuje všeobecný základ pre plnenie poučovacej povinnosti súdom. Tá je potom bližšie konkretizovaná v ďalších ustanoveniach O. s. p., pričom v danom prípade je nevyhnutné sa zaoberať § 43 O. s. p.

19. Podľa § 43 ods. 1 O. s. p. sudca alebo poverený zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať. Ak ide o podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania, odošle súd uznesenie do 60 dní od doručenia takéhoto podania.

20. Podľa § 43 ods. 2 O. s. p. ak účastník v lehote podľa odseku 1 podanie neopraví alebo nedoplní a pre uvedený nedostatok nemožno v konaní pokračovať, súd odmietne podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania. Ak bolo podanie doplnené alebo opravené v celom rozsahu v súlade s uznesením podľa odseku 1 najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o odmietnutí podania, o odvolaní proti tomuto uzneseniu môže podľa § 210a O. s. p. rozhodnúť súd, ktorý ho vydal.

21. S prihliadnutím na obsah dovolania žalobcu je potrebné konštatovať, že žalobná žiadosť (petit) je náležitou žaloby a jej formulovanie je procesnou povinnosťou strany sporu. Nezrozumiteľnosť petitu žaloby spravidla zakladá nemožnosť súdu pokračovať v konaní. Sudca (poverený zamestnanec súdu) je preto v takomto prípade v zmysle § 43 ods. 1 O. s. p. povinný účastníka vyzvať na opravu petitu s uvedením ako treba opravu vykonať a ak účastník výzve v lehote stanovenej súdom nevyhoví, súd návrh na začatie konania odmietne. Poučenie súdu ale nemôže reagovať na to, že petit návrhu na začatie konania z hľadiska hmotného práva neobstoí, ak inak možno na jeho základe konať a rozhodnúť, hoci s negatívnym výsledkom pre stranu sporu. Rovnému postaveniu strán sporu totiž nezodpovedá také poučenie súdu, ktoré sa týka hmotného práva. Treba zdôrazniť, že v prípade aplikácie § 43 ods. 1 a ods. 2 O. s. p. odňatie možnosti konať pred súdom prichádzalo do úvahy hlavne vtedy, ak súd podanie strany sporu odmietne napriek tomu, že pre takéto rozhodnutie nie sú splnené zákonné podmienky vyplývajúce z citovaného ustanovenia.

22. O takýto prípad však v preskúmvanej veci nejde. Okresný súd totiž podanie žalobcu, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania, neodmietol podľa § 43 ods. 2 O. s. p., ale rozsudkom žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, pričom odvolací súd jeho rozsudok ako vecne správny potvrdil. Konajúce súdy považovali správne petit žaloby za úplne jasné a zrozumiteľné, ktorý nevyvolával pochybnosti o tom, čoho sa žalobca domáha. Medzi žalobným návrhom a žalobnými tvrdeniami nebol ani žiaden zjavný rozpor. Čiastkový úsudok okresného súdu, podľa ktorého žaloba nemá oporu v hmotnom práve, bol výsledkom posudzovania žalobného petitu z hľadiska, či podľa hmotného práva obstoí alebo nie, v ktorom prípade súd nemá poučovaciu povinnosť v zmysle § 5 ods. 1 O. s. p. V predmetnom konaní nebol preto dôvod pre aplikáciu ustanovenia § 43 O. s. p. tak, ako to žalobca mylne tvrdí v svojom dovolaní. Zamietnutie žaloby okresným súdom a potvrdenie jeho rozhodnutia odvolacím súdom nemohlo mať preto za následok odňatie možnosti žalobcu konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. Pre úplnosť treba dodať, že aj v prípade, ak

by súd v dôsledku absencie postupu podľa § 43 ods. 1 O. s. p., hoci k tomu boli splnené zákonné podmienky (napr. rozpor medzi obsahom žaloby a jeho petitom), rozhodol vo veci rozsudkom, išlo by o tzv. inú vadu konania majúcu za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktorá ale prípustnosť dovolania nezakladá.

23. Pokiaľ žalobca namieta, že konajúce súdy posúdili otázku naliehavého právneho záujmu v rozpore s ustanovením § 80 písm. c/ O. s. p., z obsahového hľadiska ide o námietku nesprávneho právneho posúdenia veci, ktoré najvyšší súd môže preskúmať len v procesne prípustnom dovolaní.

24. Najvyšší súd pre úplnosť dodáva, že nie je oprávnený preskúmať ani správnosť postupu odvolacieho súdu pri aplikácii § 95 ods. 2 O. s. p., teda v konečnom dôsledku správnosť jeho rozhodnutia o nepripustení zmeny žaloby. Ide tu o výsledok vnútorného presvedčenia súdu a jeho myšlienkového postupu, ktorý z hľadiska ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., prehodnocovať nemožno.

25. So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že v preskúmvanej veci dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu nie je prípustné podľa § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. a neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 ods. 1 O. s. p. Najvyšší súd preto dovolanie žalobcu ako neprípustné odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p. bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

26. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.). O výške náhrady trov konania žalovaného rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 C. s. p.).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.